

บทคัดย่อ

- ผู้วิจัย** พันเอกหญิง สารณี แก้วสีบ
- เรื่อง** รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เหมาะสมต่อ
ความมั่นคง : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว
- วันที่** กันยายน 2560 **จำนวนคำ :** 5,353 **จำนวนหน้า :** 15
- คำสำคัญ** การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา, ความมั่นคง
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- ชั้นความลับ** ไม่มีชั้นความลับ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์เศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ในจังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาแนวโน้มผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ต่อความมั่นคงเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ที่เหมาะสมต่อความมั่นคงเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานการณ์เศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ในจังหวัดสระแก้ว แหล่งการค้าที่สำคัญและมีสัดส่วนของมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุด คือ “ตลาดโรงเกลือ” ที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ โดยที่ไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ากัมพูชามาตลอด ทั้งนี้เป็นเพราะสินค้าไทยเป็นที่นิยมของชาวกัมพูชา
2. แนวโน้มผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ผลกระทบทางบวก ทำให้มีการพัฒนาเครือข่ายการคมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมไปทั้งภูมิภาค เกิดความสะดวกรวดเร็วของการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงส่งผลกระทบต่อปัญหาทางด้านความมั่นคงเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน อันได้แก่ ปัญหายาเสพติด และปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่สำหรับปัญหาเส้นเขตแดนและข้อพิพาทตามแนวชายแดน ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาการลักลอบการค้าสินค้าหนีภาษี

ตามแนวชายแดนมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากกลไกการค้าเงินงาน ภายใต้สามเสาหลักของประชาคมอาเซียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ใช้มาตรการที่มีความเข้มงวดมากขึ้น³. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วที่เหมาะสมต่อ ความมั่นคง เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้มูลค่าการค้าที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกเพิ่มขึ้น ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ชายแดนในรูปแบบของ “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” จึงมีความเหมาะสมในการป้องกันปัญหาความมั่นคง และยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่เน้นการใช้แรงงานเข้มข้นในพื้นที่ ซึ่งจะสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง

ABSTRACT

AUTHOR: Col. Sathanee Kaewsueb
TITLE: Suitable Development Pattern of Thai-Cambodia Border Economy for National Security: Case Study for Srakeaw Province
DATE: September 2017 **WORD COUNT:** 5,353 **PAGES:** 15
KEY TERMS: Thai-Cambodia Economic Development, National Security, ASEAN Economic Community (AEC)
CLASSIFICATION: Unclassified

The objectives of this research were to study economic situation of Thai-Cambodia border in Srakeaw province, to study the impact tendency of Thai-Cambodia border economic development in Srakaew province that affected national security, and to study a economic development pattern of Thai-Cambodia border to suit national security as transforming into the AEC .

The results of this study could be summarized as follows:

1. Rong Klua market, located at Baan Kong Luak permanent border crossing point, Aranyaprathet District, is an important trading center of Thai-Cambodia Border with the highest border trade value. Statistically, Thailand gain trade surplus over Cambodia because of the popularity of Thai goods among Cambodian.
2. There were both positive and negative impacts of Thai-Cambodian border economic development in Srakeaw province after committing AEC. Beneficially, there will be the transportation system development which would lead to the better logistic system for goods and services throughout the whole region. In

addition, the issues related to the border line disputes, natural resources and environment deterioration, and smuggled goods tended to fall due to the ASEAN community implementation framework and more intensive measures executed by related officers. However, the economic development in the region could lead to the increasing of national security issues in terms of drugs, migrant workers, illegal immigration.

3. As transforming into the AEC, the border trade value in Srakeaw province at Baan Kong Luak permanent border crossing point trends to be increased. Therefore, the development of Thai-Cambodia border that suitable to national security should be in the form of “Special Economic Zone” as a labor based facility to transform agricultural products. This approach would create better living condition in the area to comply with the national policy of the economic development and national security.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา
ที่เหมาะสมต่อความมั่นคง: กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยขอขอบคุณ พลตรี จิรศักดิ์
สุขวัฒนา และพันเอก ดร. อรรถเดช ประทีปอุษานนท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำชี้แนะ เพื่อให้
รายงานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ นักศึกษา
หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 62 ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอัน
เป็นพลังผลักดันเกื้อหนุนให้รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่วิทยาลัยการทัพบก
หากรายงานวิจัยนี้มีข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เหมาะสมต่อความมั่นคง: กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว

การที่กระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วทำให้โลกแคบลง¹ ประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการค้าระหว่างประเทศ มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเดียวกันเพื่อเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน มีการยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกันทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง เป็นช่องทางใน การขยายการค้าให้เพิ่มมากขึ้นโดยการทำข้อตกลงการค้าเสรีในรูปแบบทวิภาคีและภูมิภาคที่ครอบคลุมเศรษฐกิจในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี การเปิดเสรีการค้า การลงทุนเพื่อทำให้ประเทศตนมีความมั่นคงและเสถียรภาพไปพร้อมกับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และยังเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่มให้มากขึ้นด้วยโดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็น ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน² (ASEAN Economic Community: AEC) จัดตั้งขึ้นเพื่อให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันโดยไม่มีการเก็บภาษี ยกเลิกข้อจำกัดทางการค้า มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า บริการ การลงทุน เงินลงทุน และแรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรี ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ เพิ่มอำนาจการต่อรองและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก การที่ไทยและกัมพูชาต่างเป็นสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลทำให้การค้าระหว่างประเทศทั้งสองเพิ่มมากขึ้น และรวมถึง “การค้าชายแดน³ (Border Trade)” ด้วย

การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา เริ่มขึ้นในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ⁴ เป็นนายกรัฐมนตรี ภายใต้นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า มีการเปิดด่านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีการติดต่อค้าขายกันได้สะดวก ทำให้

การค้าชายชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา มีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตร สินค้าที่หาได้จากธรรมชาติ

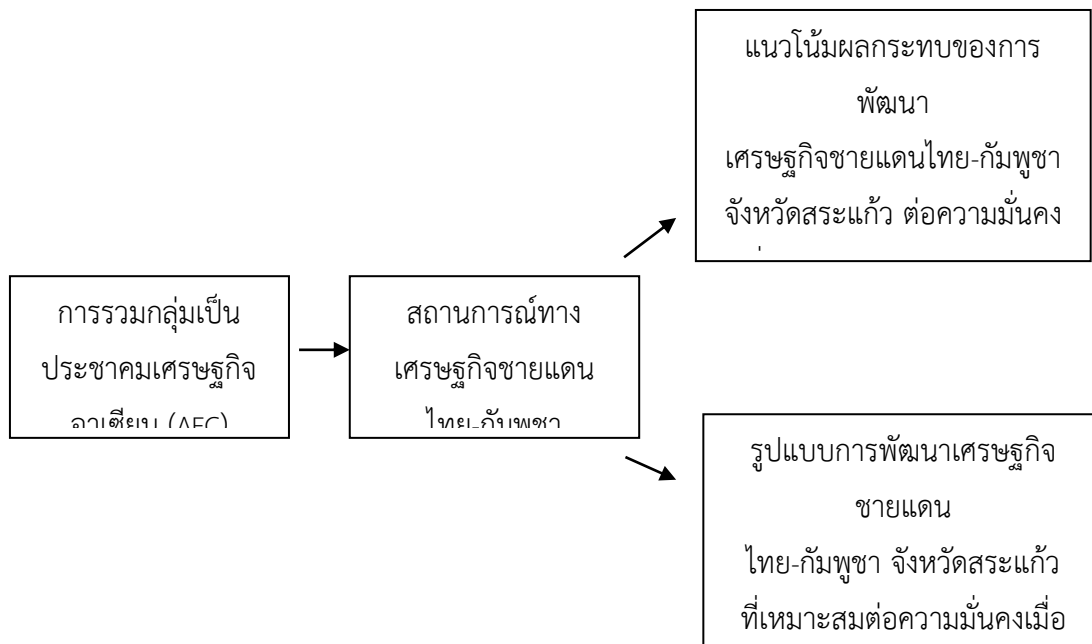
จังหวัดสระแก้ว⁵ เป็น 1 ใน 7 จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับกัมพูชาและมีระยะทางไม่ไกลจากพื้นที่ชั้นในอยู่บนเส้นทางที่สามารถเชื่อมถึงกรุงเทพฯ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีจุดผ่านแดนตั้งอยู่ที่อำเภออรัญประเทศ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมต่อกับกัมพูชาและเวียดนาม ตามแนวเส้นทางพัฒนาภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง⁶ และยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม มีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ตอนใต้ ทำให้สามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจจากเมียนมาร์ ไทย กัมพูชา และเวียดนามเข้าด้วยกัน มีเส้นทางอินเตอร์ลิงก์ (Inter Link) ตัดผ่านไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย หรือผ่านจากภาคใต้ของกัมพูชา-พนมเปญ-สู่ภาคเหนือของกัมพูชา-เวียดนาม และยังมีเส้นทางรถไฟที่จะเชื่อมจากกัมพูชา-อรัญประเทศ-ปราจีนบุรี-ฉะเชิงเทรา-กรุงเทพฯ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นการเพิ่มโอกาสในการติดต่อเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในภูมิภาคให้สามารถขนส่งสินค้าได้สะดวกรวดเร็วทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

ดังนั้น จังหวัดสระแก้วจึงมีความพร้อมในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของอินโดจีน ซึ่งจะส่งผลต่อการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ให้เพิ่มขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาของจังหวัดสระแก้ว ถือเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวด้านความมั่นคงที่มี การเชื่อมโยงกับภูมิภาค (ASEAN Connectivity) จึงเป็นช่องว่างให้เกิดการทำผิดกฎหมายได้ง่าย กล่าวคือ หากต้องการให้เศรษฐกิจชายแดนเจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้น การเปิดด่านเป็นสิ่งจำเป็น ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้ามีการปิดด่านการค้าชายแดน ปัญหาความมั่นคงอาจจะน้อยลงแต่จะมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งชาวไทยและชาวกัมพูชา ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. สถานการณ์เศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วเป็นอย่างไร

2. แนวโน้มผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ต่อความมั่นคงเป็นอย่างไร

3. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ที่เหมาะสมต่อ ความมั่นคงควรมีรูปแบบอย่างไร

จากกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว จะมีผลต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว และแนวโน้มผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ต่อ ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดสระแก้วเป็นอย่างไร รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เหมาะสมต่อความมั่นคงควรเป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย หนังสือ บทความ เอกสารจากหน่วยงานราชการ อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อตอบคำถาม การวิจัย ดังนี้

1. สถานการณ์ทั่วไปทางเศรษฐกิจชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

นับตั้งแต่กัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสังคมนิยมมาเป็นระบอบประชาธิปไตย และนโยบายของรัฐบาลไทยที่เปลี่ยน“สนามรบเป็นสนามการค้า” ในยุคสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี รวมถึงกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่เป็นพลัง

ขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) ทำให้การค้าระหว่างสองประเทศได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

การค้าชายแดนจังหวัดสระแก้ว⁷ เป็นการซื้อขายระหว่างคนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่บริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ และจังหวัดบันเตียนเมียนเจย กัมพูชา มีจุดการค้าชายแดนที่สำคัญคือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ) อำเภออรัญประเทศ ใกล้กับด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ-ปอยเปต จังหวัดบันเตียนเมียนเจยของประเทศกัมพูชา ถือเป็นจุดที่มีมูลค่าการค้าสูงสุด นอกจากนี้ ยังมีจุดผ่อนปรนการค้าอีก 3 จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านตาพระยา จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองปรือ และจุดผ่อนปรนการค้า บ้านเขาหิน

มูลค่าการค้าชายแดนของจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับกัมพูชา พ.ศ. 2559⁸ พบว่าการค้าชายแดนที่ผ่านจังหวัดสระแก้ว มีมูลค่าการค้ารวมสูงสุด คิดเป็นสัดส่วนถึง ร้อยละ 62 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา รองลงมาเป็นการค้าชายแดนที่ผ่านจังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี ตามลำดับ โดยการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ด่านอรัญประเทศ พ.ศ. 2559 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 69,334.29 ล้านบาท เป็นมูลค่าการส่งออกรวม 54,537.97 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องยนต์และอะไหล่ตู้วนด์ข้าว อะไหล่รถยนต์/รถยนต์ รถบรรทุก สำหรับมูลค่าการนำเข้า มีมูลค่ารวม 14,796.31 ล้านบาท สินค้าที่นำเข้าจากกัมพูชา ได้แก่ กล้องและอุปกรณ์ถ่ายภาพ น้ำมันปะหลัง เศษอะลูมิเนียม และของทำด้วยอะลูมิเนียม ไทยปิ่น ฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ากัมพูชามาโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าไทยมีคุณภาพจึงเป็นที่นิยมของชาวกัมพูชา ปัจจุบันตลาดโรงเกลือถือเป็นตลาดชายแดนภาคตะวันออกที่เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้ามือสองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ สินค้าที่จำหน่ายในตลาดโรงเกลือ ได้แก่ ชุดกีฬา เครื่องสนาม ผ้าผ่าน ผ้าห่ม เสื้อผ้ามือสอง ของเล่น รองเท้าแบรนด์เนม เครื่องมือช่าง เครื่องใช้ไฟฟ้า และผลไม้ ดังนั้น ตลาดโรงเกลือจึงถือว่าเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ และเป็นแหล่งรวบรวมสินค้านานาชนิด ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสระแก้วและยังเป็นแหล่งเพิ่มพูนรายได้และสร้างงานให้กับชาวไทยและชาวกัมพูชาอีกด้วย

2. แนวโน้มผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วต่อความมั่นคง

การค้าชายแดนที่ด่านอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา แต่ในขณะเดียวกันได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งที่เป็นภัยคุกคามรูปแบบเก่าและภัยคุกคามรูปแบบใหม่⁹ สำหรับงานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะปัญหาเส้นเขตแดนและข้อพิพาทตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาการลักลอบการค้าสินค้าหนีภาษี ซึ่งแนวโน้มผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วต่อความมั่นคง มีดังนี้

2.1 ปัญหาเส้นเขตแดนและข้อพิพาทตามแนวชายแดน

ปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดนไทย-กัมพูชา¹⁰ ในอดีตการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่จะอาศัยแนวสันปันน้ำตามเทือกเขาและแนวร่องน้ำลึกในแม่น้ำเป็นหลัก จึงยังไม่มี ความชัดเจนของเส้นเขตแดน ประกอบกับการที่ทั้งสองประเทศยึดถือหลักฐานที่เป็นแผนที่ประกอบท้ายสัญญาแบ่งปันเขตแดนคนละฉบับ โดยไทยยึดถือแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ระวัง L7017 กัมพูชายึดถือแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 แต่มีบางจุดที่กัมพูชายึดแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ระวัง L7016 ขึ้นอยู่กับพื้นที่ใดที่กัมพูชาได้ประโยชน์ทำให้เขตแนวพรมแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ไม่ชัดเจนและนำมาซึ่งการอ้างอธิปไตยเหนือเขตพื้นที่ชายแดนทับซ้อน นอกจากนี้ ยังเกิดจาก ความพยายามในการตัดแปลงสภาพแวดล้อมบริเวณแนวชายแดนที่หลักฐานแสดงเขตแดนไม่ชัดเจน ปัจจุบันมีปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว จำนวน 8 พื้นที่ ประมาณ 13,337 ไร่ การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปัญหาเส้นเขตแดนและข้อพิพาทตามแนวชายแดนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากกลไก การดำเนินการภายใต้สามเสาหลักของประชาคมอาเซียนที่อาจช่วยให้ความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ลดลง เนื่องจากประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน

กฎระเบียบ และความเชื่อมโยงด้านประชาชน เป็นเหตุผลให้เส้นเขตแดนระหว่างประเทศจะมีความสำคัญน้อยลง

2.2 ปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว¹¹ เป็นการนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านทางภาคเหนือตอนบนของไทย ที่มีแหล่งผลิตอยู่ในเขตอิทธิพลของชนกลุ่มน้อยในเมียนมาร์ เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการเชื่อมโยงเส้นทางระหว่างกันในภูมิภาค จะทำให้ การลักลอบขนยาเสพติดได้สะดวกและเพิ่มมากขึ้น โดยมีเส้นทางลำเลียงมาจากพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำมาผ่านทางลาว เข้าสู่จังหวัดสตึงตรงทางเหนือสุดของกัมพูชา มาที่กรุงพนมเปญ จากนั้นจะถูกลำเลียงต่อไปยังพื้นที่ปอยเปต อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบันเตีย เมียนเจย ที่มีบ่อนกาสิโนจำนวนมากและเป็นแหล่งซื้อขายยาเสพติดที่สำคัญ ยาเสพติดส่วนใหญ่มีการลักลอบนำเข้าสู่ไทยจะผ่านทางจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก-ปอยเปต จุดผ่านแดนชั่วคราวทั้ง 3 จุด และช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดนทั่วไป ยาเสพติดบางส่วนจะถูกซุกซ่อนติดตัวมา กับแรงงานต่างด้าวกัมพูชาที่หลบหนีเข้ามายังฝั่งไทย โดยเฉพาะที่ตลาดโรงเกลือ บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ และบางส่วนลักลอบมากับผู้เดินทางเข้าออกไปยังบ่อนกาสิโน จากนั้นจะมีกลุ่มขบวนการรวบรวมยาเสพติดเพื่อส่งเข้าไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญหายาเสพติดจะมีเพิ่มมากขึ้น แต่ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วถือได้ว่ามีปริมาณไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น เนื่องจากมีความเข้มงวดในการตรวจจับของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และยังเป็นพื้นที่ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกใน 7 อำเภอจากทั้งหมด 9 อำเภอ จึงทำให้กองกำลังบูรพาสามารถใช้อำนาจทางการทหารในการดูแลรักษาความสงบได้เป็นอย่างดี ยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้ามา มีการเปลี่ยนรูปแบบจากยาบ้าเป็นส่วนประกอบของยาไอซ์และกัญชาเพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติดที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคตกองกำลังบูรพา¹² ได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดร่วมกับทุกภาคส่วน มีการจัดกำลังลาดตระเวนจัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัดอย่างเข้มงวด รวมทั้งได้มีการยกระดับสำนักงานประสานงานปราบปรามยาเสพติดชายแดนไทย-กัมพูชา (Border Liaison Office: BLO) เพื่อเป็นจุดประสานการข่าวและการปราบปรามยาเสพติดตามแนวชายแดนร่วมกัน การจัดตั้ง

อาสาสมัครประชาชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนผ่านโครงการต่าง ๆ ได้แก่ โครงการจัดตั้งหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด โครงการเฝ้าระวังหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด โครงการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน โครงการชมรมอาสาสมัครนักต่อต้านยาเสพติด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่นานตามแนวชายแดน

2.3 ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย¹³ เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากและเป็นปัญหาที่อาจจะเชื่อมโยงต่อเนื่องกับภัยคุกคามความมั่นคงด้านอื่น ๆ ตามมา แรงงานต่างด้าวกัมพูชา มีการลักลอบหลบหนีเข้าไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจาก แนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ราบทำให้สะดวกในการเดินทางเข้า-ออก และจากสภาพ ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศที่มีค่าแรงขั้นต่ำที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือ ค่าแรงขั้นต่ำของไทยวันละ 300 บาท ในขณะที่ค่าแรงขั้นต่ำของกัมพูชาวันละ 80 บาท โดยแรงงานต่างด้าวกัมพูชาที่มาทำงานในไทยจะได้รับค่าแรงเฉลี่ยวันละ 200 บาทสูงกว่าทำงานในกัมพูชากว่าเท่าตัว ประกอบกับนายจ้างฝั่งไทยมีความต้องการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก จึงมีแรงงานชาวกัมพูชาต้องการเข้ามาทำงานในจังหวัดสระแก้วโดยมาเข้ากลับเย็นผ่านทางจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก แรงงานกัมพูชาส่วนใหญ่จะเข้ามารับจ้างตัดอ้อย เกี่ยวข้าว มาเป็นแรงงานก่อสร้าง หรือเข้ามาค้าขายที่ตลาดโรงเกลือ ปัจจุบันปัญหาแรงงานต่างด้าวกัมพูชา มีการลักลอบหลบหนีเข้ามายังฝั่งไทยในลักษณะ 2 รูปแบบ¹⁴ ดังนี้

1. แรงงานต่างด้าวมียาใบอนุญาตถูกกฎหมาย เช่น การใช้หนังสือเดินทางแต่เมื่อหมดอายุแล้วไม่กลับประเทศ หรือใช้หนังสือผ่านด่านที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกแล้วลักลอบเข้ามาทำงานในพื้นที่ตอนใน โดยเฉพาะชาวอยุธยา เป็นกลุ่มมุสลิมกัมพูชาที่เดินทางเข้ามาไทย แม้จะมีเอกสารถูกต้องแต่เป็นกลุ่มที่ทางกองกำลังบูรพาได้ติดตามความเคลื่อนไหวเป็นพิเศษว่ามีจุดประสงค์การเดินทางเข้ามาไทยแล้วเดินทางต่อไปยังมาเลเซียเพื่อทำงาน หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการเชื่อมโยงในภูมิภาคที่เข้ามาสร้างเครือข่ายและเคลื่อนไหวมากขึ้นหรือไม่อาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติตามมาได้

2. แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาเมืองโดยผิดกฎหมายจะลักลอบเข้ามาทางเส้นทางธรรมชาติ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของจังหวัดสระแก้วที่เป็นพื้นที่ราบ ไม่มีสิ่งกีดขวางสำคัญเอื้อต่อการข้ามแดนได้โดยสะดวก โดยมีกลุ่มนายหน้าคอยให้ความช่วยเหลือในการเดินทางที่ทำได้เป็นขบวนการ แม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวแล้วก็ตามแต่ยังมีการลักลอบเข้ามาเป็นจำนวนมาก ที่ผ่านมามีพบว่ามีการเดินทางเข้ามาขอทานเร่ร่อนอยู่ในไทยด้วย ดังนั้น ไทยและกัมพูชาจึงได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานไทย-กัมพูชา และบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการขจัดการค้าเด็กและหญิงและการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เพื่อจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามแดนโดยผิดกฎหมายชาวกัมพูชาในไทย รวมทั้งเป็นการป้องกันและปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์

สถานการณ์แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว คงเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีความรุนแรงมากขึ้น จากการที่ไม่จำกัดจำนวนเข้า-ออกของแรงงานต่างด้าว รวมถึงกฎหมายแรงงานที่ไม่เข้มงวดกับแรงงานที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายดำเนินการได้เพียงจับตัวส่งกลับไปยังประเทศต้นทางเท่านั้น ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

2.4 ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเป็นปัญหาสำคัญของแนวชายแดนทุกด้านโดยเฉพาะแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ยังคงมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์จำนวนมาก ปัจจุบันจังหวัดสระแก้วมี ป่าไม้คงสภาพสมบูรณ์ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด¹⁵ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยาและบริเวณพื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด สำหรับสภาพปัญหาป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อครอบครองหรือขยายพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลกัมพูชาที่สนับสนุนให้ประชาชนชาวกัมพูชาเข้ามาตั้งถิ่นฐานประชิดแนวชายแดนไทย ส่งผลให้เกิดการลักลอบตัดไม้ในเขตไทยโดยเฉพาะพื้นที่ป่า

ไม้ที่อยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน การลักลอบตัดไม้มีค่าในพื้นที่ส่วนใหญ่จะกระทำเป็นขบวนการ มีนายทุนชาวไทยเป็นนายจ้าง และจะใช้แรงงานกัมพูชาเป็นหลัก มีการลักลอบตัดไม้เพื่อลำเลียงส่งไปขายยังต่างประเทศและส่งเข้าไปจำหน่ายในกัมพูชาโดยมีนายทุนชาวไทยเป็นผู้ว่าจ้าง แต่เนื่องจากพื้นที่ป่าในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ยังคงมีกับระเบิดหลงเหลืออยู่ในสมัยที่มีการสู้รบของเขมรสามฝ่ายถือเป็นพื้นที่อันตราย ทำให้ไม่มีผู้ใดกล้าเสี่ยงเข้าไปในพื้นที่เพื่อลักลอบตัดไม้ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้มงวดในการปฏิบัติหน้าที่ มีการจัดทำข้อมูลแหล่งไม้พะยุง เส้นทางเคลื่อนย้าย และจัดตั้งชุดติดตามร่วมกันทั้งจากทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีการลาดตระเวนตรวจป่าทั้งทางพื้นดินและทางอากาศ ควบคู่กับตั้งจุดตรวจ จุดสกัดตามเส้นทางในการขนย้ายไม้ รวมทั้งมีมาตรการเชิงฟื้นฟูโดยน้อมนำแนวพระราชเสาวนีย์มาปฏิบัติผ่านโครงการ “พลิกฟื้นผืนป่าด้วยพระบารมี” ของกองทัพบก มีการปลูกป่าควบคู่กับการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในพื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม รวมถึงจัดสร้างฝายตามโครงการ “จัดสร้างฝายเทิดไท้องค์ราชันย์” จึงทำให้ยังคงสามารถช่วยรักษาพื้นที่ป่าไม้บริเวณนี้ไว้ได้

2.5 ปัญหาการลักลอบการค้าสินค้าหนีภาษี

เนื่องจากพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ระหว่างจังหวัดสระแก้วของไทยและจังหวัดบันเตียเมียนเจยของกัมพูชาส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีลักษณะแผ่นดินต่อเนื่องกัน และบางส่วนเป็นแนวลำคลองขนาดเล็กมีป่าไม้ปกคลุมเป็นระยะทางที่ค่อนข้างยาว มีช่องทางตามธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ประชาชนทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะลักลอบผ่านเข้า-ออก ได้ง่ายไม่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากร ประกอบกับส่วนต่างของราคาสินค้าในการค้าขายระหว่างสองประเทศมีค่อนข้างสูง¹⁶ จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนทั้งสองฝ่ายลักลอบการค้าสินค้าหนีภาษี ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบนำสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีมูลค่าไม่สูงมากติดตัวเข้ามา สินค้าที่มีปัญหาการลักลอบนำเข้า ได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวสาร สินค้ามือสอง บุหรี่และสุราต่างประเทศ เมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้า ไม่มีการเก็บภาษีสำหรับสินค้านำเข้า การลดหรือยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การค้าขายแดนระหว่างสองประเทศเป็นไปตามกรอบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลทำให้ปัญหาการลักลอบการค้าสินค้าหนีภาษีจะลดน้อยลง

3. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วที่เหมาะสมต่อความมั่นคง

เศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว^{17,18} โดยเฉพาะที่ตลาดโรงเกลือ จะมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นเนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนที่ตั้งอยู่บนแนวระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มีฐานการผลิตที่โดดเด่น และมีความพร้อมในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน การเงิน แรงงาน รวมถึงการคมนาคมที่สะดวก เหมาะเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ และเป็นประตูการค้าด้านตะวันออกสู่ภูมิภาคอินโดจีน ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เหมาะสมต่อความมั่นคง ควรมีการพัฒนาให้เป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ)¹⁹⁻²³” เพื่อการผลิตควบคู่กับการบริการต่อเนื่อง เช่น ระบบโลจิสติกส์และการขนส่ง ในระยะสั้นควรเน้นการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) ส่งเสริมการลงทุนในประเทศและต่างประเทศ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิตสินค้าจากต่างประเทศมาใช้ มีการเข้าไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อเป็นการกระจาย ความเจริญสู่ภูมิภาค เพิ่มการจ้างงาน สามารถจัดหาแรงงานและวัตถุดิบราคาถูกในพื้นที่ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ ยังเป็นการจัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน ทำให้สามารถควบคุมแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาให้เข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษแทนการหลบหนีเข้าไปทำงานในพื้นที่ชั้นใน ทำให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและ ความมั่นคง

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน จะมีผลดีต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ ในระยะสั้นที่เน้นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น อย่างเช่น อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร จะทำให้มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นทั้งแรงงานไทยในพื้นที่และแรงงานต่างด้าวกัมพูชา รวมทั้งสามารถที่จะหาวัตถุดิบในพื้นที่ใกล้เคียงจากทั้งสองประเทศได้ในราคาถูก ทำให้การผลิตสินค้าทางการเกษตรของไทยสามารถแข่งขันได้มากขึ้น ส่วนในระยะยาวควรเน้นไปในอุตสาหกรรมก้าวหน้าที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศเข้ามาในการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น สำหรับผลต่อ การส่งออกจะทำให้การส่ง

สินค้าออกไปยังตลาดต่างประเทศได้สะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากเส้นทางการคมนาคมที่เชื่อมโยงกันกับภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งการนำระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว (National Single Window: NSW) มาใช้ทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการกระจายสินค้าจากประเทศไทยไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศอื่น ๆ

การพัฒนาที่นำไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

ปัจจุบันเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้วได้มีแผนการดำเนินการ²⁴ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุนและสิทธิประโยชน์อื่นทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อุตสาหกรรม มีศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) ด้านแรงงาน สาธารณสุข การตรวจคนเข้าเมือง และศูนย์บริการด้านการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (The Board of Investment of Thailand: BOI) มีมาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว รวมทั้งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ระบบน้ำ ไฟฟ้า และปรับปรุงด้านศุลกากรในพื้นที่ 1 แห่ง เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้พัฒนาจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่ 2 แห่ง ดังนี้

1. ปรับปรุงด้านศุลกากรอรัญประเทศ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และการขนส่งสินค้าทางถนน และสินค้าทางรถไฟ มีการแก้ไขปัญหาจราจรบริเวณด่านบ้านคลองลึก โดยก่อสร้างลานตรวจสินค้าด้วยระบบเอกซเรย์ และโครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการและภูมิทัศน์เพื่อให้เป็นมาตรฐานสากล
2. พัฒนาด่านบ้านหนองเอี่ยน-สตึงบท เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าทางรถบรรทุก มีโครงการก่อสร้างทางหลวงสายอรัญประเทศ-ชายแดนกัมพูชา (บ้านหนองเอี่ยน-สตึงบท) ระยะทาง 30 กิโลเมตร และโครงการก่อสร้างด้านศุลกากรอรัญประเทศแห่งใหม่ (บ้านหนองเอี่ยน-สตึงบท)
3. พัฒนาด่านบ้านป่าไร่ เป็นด่านขนาดใหญ่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าทางรถขนาดใหญ่ โดยมีโครงการก่อสร้างถนนสาย ทล.348-บ้านป่าไร่ ระยะทาง 12.5 กิโลเมตร ให้เป็นถนนสายใหม่เชื่อมต่อโครงข่ายทางหลวงเข้าสู่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และโครงการก่อสร้างด้านศุลกากรแห่งใหม่ (บ้านป่าไร่-โอเนียง) มีอาคารด้านศุลกากรและอาคารตรวจ

ผู้โดยสารที่ใช้ระบบ CIQ อยู่ในบริเวณเดียวกันเพื่อช่วยในการตรวจสอบเอกสาร และพิธีการศุลกากรผ่านการควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ จังหวัดสระแก้วยังได้มีการปรับปรุงระบบศุลกากรผ่านแดน (Customs Transit System: CTS) มีการนำระบบพิธีการศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ (E-Customs) มาใช้ โดยเฉพาะในส่วนของการเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรีเพื่อลดระยะเวลาในการตรวจปล่อย ณ ด่านพรมแดน เป็นการอำนวยความสะดวกในการนำเข้าและการส่งออก รวมทั้ง มีแผนในการพัฒนาการค้าชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มความร่วมมือระหว่างด่านพรมแดนให้มากขึ้น พยายามผลักดันการแลกเปลี่ยนสิทธิจราจรระหว่างไทย-กัมพูชา พัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ และการขนส่งข้ามพรมแดน ส่งผลต่อการลดต้นทุนการขนส่งเป็นการรองรับการค้าที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคตเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเพื่อให้มีความสะดวกรวดเร็วในการขนส่งสินค้าตามเส้นทางรถยนต์ที่สามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวร่วมกับกัมพูชา จังหวัดสระแก้วยังได้ขยายทางหลวงเป็น 4 ช่องจราจร ได้แก่ สาย 304 อำเภอสารคาม บรรจบกับสาย 33 สระแก้ว ระยะทาง 27.7 กิโลเมตร และสาย 33 ท่าข้าม บรรจบกับสาย 3511 หนองเอี่ยน ระยะทาง 12 กิโลเมตร รวมถึงขยายเส้นทางอรัญ-ชายแดนเป็น 4 เลน ระยะทาง 22 กิโลเมตร

ปัญหาข้อขัดข้อง

การประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษถือเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนบางส่วนและกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้มีการถกเถียงกันมากทั้งส่วนของผู้ที่เห็นด้วยกับผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีความคิดแตกต่างกัน กล่าวคือ การประกาศพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อวางโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนพื้นที่ที่จะจัดทำเป็นนิคมอุตสาหกรรม ทำให้ต้องมีการเวนคืนพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่มีความวิตกกังวลว่า การพัฒนาดังกล่าวจะส่งกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเองไม่ว่าจะเป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน ตลอดจนผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพอากาศ ขยะมลพิษ และน้ำเสีย สิ่งเหล่านี้ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น

ปัญหาต่อมา คือ ปัญหาเรื่องน้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค จากการประมาณการเขตเศรษฐกิจพิเศษมีความต้องการใช้น้ำ 4,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่อ่างเก็บน้ำในพื้นที่มีแห่งเดียว คือ อ่างเก็บน้ำพระปรองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ ตำบลช่องกลุ่ม อำเภอวัฒนานคร มีความจุ 97 ล้านลูกบาศก์เมตรเท่านั้น ไม่พอเพียงต่อการใช้งาน ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ระยะสั้นกรมชลประทานจะปรับปรุงให้อ่างเก็บน้ำมีความจุน้ำเพิ่มมากขึ้น โดยการเพิ่มความสูงของช่องทางน้ำล้น (Spillway) อนึ่ง ในฤดูฝนที่อำเภอ อรัญประเทศน้ำมักจะท่วมทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่มีเส้นทางน้ำเพียงเส้นเดียว คือ คลองพรหมโหด ซึ่งมีน้ำไหลผ่าน 400 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี แต่มีความสามารถในการเก็บกักน้ำได้ไม่ถึง 40 ล้านลูกบาศก์เมตร ทำให้เกิดน้ำท่วม ทางกรมชลประทานจึงได้พิจารณาแก้ปัญหาโดยการจะสร้างฝายกั้นน้ำและจัดทำแก้มลิงในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รัฐบาลได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่มีระบบเก็บน้ำดิบ ระบบประปา ระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบการกำจัดของเสีย ตลอดจนพัฒนาเส้นทางต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยทำสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุกับกรม ธนารักษ์ เนื้อที่ประมาณ 660 ไร่ สัญญาเช่า 50 ปี มูลค่าการลงทุน 1,660 ล้านบาท มีอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ มีอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร โลจิสติกส์ บรรจุภัณฑ์ และเครื่องใช้ พลาสติก ฯลฯ

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณา คือ ความพร้อมของประชาชนในพื้นที่ที่จะเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การแก้ปัญหาในเรื่องนี้จังหวัดสระแก้วได้จัดทำวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล และจัดทำแผนการศึกษาแบบบูรณาการ การพัฒนาสมรรถนะของแรงงานในสาขาที่จำเป็น ได้แก่ สาขาโลจิสติกส์ สาขาเครื่องกลอุตสาหกรรม และสาขาเครื่องกลโรงงาน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษากับหอการค้าจังหวัด ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางภาษาเพิ่มมากขึ้น

สรุป

เศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น มีมูลค่าการนำเข้าและการส่งออกเพิ่มขึ้น อัน

เนื่องมาจากประโยชน์ของการเปิดเสรีทางการค้า การลงทุนและแรงงาน สภาพเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา ที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก บริเวณตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ ถือเป็นจุดที่มีมูลค่าการค้าชายแดนมากที่สุด เป็นตลาดการค้าชายแดนภาคตะวันออกที่ใหญ่ที่สุดในไทย และเป็นประตูเชื่อมสู่อินโดจีน สำหรับปัญหาความมั่นคงในจังหวัดสระแก้วที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและไม่ให้มีการหลบหนีเข้าสู่พื้นที่ชั้นใน จึงควรมีการพัฒนาพื้นที่ชายแดนในรูปแบบของ “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ลดการเหลื่อมล้ำของการพัฒนา และเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน²⁵ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12²⁶ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงสู่ภูมิภาคในอันที่จะเปลี่ยนระเบียงขนส่ง (Transport Corridors) ให้เป็น ระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนในเรื่องสิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่ ดังนั้น การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จึงเป็นการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นเขตอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อดึงดูดการลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศ เป็นการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคตะวันออก เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ถือได้ว่า เป็นประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และอีกประการหนึ่ง คือ เป็น การแก้ปัญหาความมั่นคงตามยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศและความมั่นคงของประเทศ²⁷ สร้างเครือข่ายการผลิตร่วมที่สร้างสรรค์สามารถบรรลุผลประโยชน์ร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง (Inclusive Development)

เอกสารอ้างอิง

¹สมภาพ มานะรังสรรค์. โลกาภิวัตน์: เศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2546.

²ธนชาติ ประทุมสวัสดิ์. Asean Study. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทแอ๊ปป่า พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2556.

³สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. การค้าชายแดนระหว่างไทยกับ กัมพูชา. กรุงเทพฯ: ที่มา http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010_cambodia/2010_cam_2_0.html.

⁴สถาบันพระปกเกล้า, นโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า. ที่มา <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า>.

⁵สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. ที่มา <http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/sakaeo58.pdf>

⁶จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2555.

⁷ด่านศุลกากรอรัญประเทศ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการค้าชายแดน. กรุงเทพฯ: ที่มา <http://www.arancustoms.org/index.php?lay=show&ac=article &id=570872>.

⁸กรมการค้าต่างประเทศ, กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน. “สถิติการค้าชายแดน และการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2556-2558.” รายงาน, 2559.

⁹สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. “การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา พื้นที่บริเวณชายแดนภาคตะวันออก (ชายแดนไทยและกัมพูชา).” เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี, 2557.

¹⁰สุรวิชญ์ แดงจันทร์, พันเอก. การรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนกับการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. เอกสารประกอบการบรรยาย ณ โรงแรมฝั่งหวานรีสอร์ท อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี, 25-27 พฤศจิกายน 2558.

¹¹กรมข่าวทหารบก, คณะทำงานโครงการศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน “โครงการศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน.” รายงานวิจัย, 2553.

¹²กองกำลังบูรพา. การสัมมนาเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน. เอกสารประกอบการบรรยาย ณ โรงแรมอรัญเมธอร์เมต อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว, 28 มกราคม พ.ศ. 2558.

¹³มธุรดา สมัยกุล. “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนกรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา.” วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์. ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2557): 22-30.

¹⁴สายฝน แผล่งหล้า. การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว. สระแก้ว: พิมพ์ที่สำนักพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว, 2557.

¹⁵สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. การค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา. กรุงเทพฯ: ที่มา http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010_cambodia/2010_cam_2_0.html.

¹⁶วัชรินทร์ ยงศิริ. การค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา: ปัญหาที่ประสบในปัจจุบันและแนวทางแก้ไขในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2547.

¹⁷สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับAEC. กรุงเทพฯ: ที่มา <http://www.itd.or.th/th/>.

¹⁸สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. “แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย.” รายงานสรุปเชิงนโยบายโครงการวิจัย, 2557.

¹⁹รติมา คชนันท์. จับตาสระแก้ว นำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรับ เออีซี. กรุงเทพฯ: 2559. ที่มา <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2559/hi2559-051.pdf>.

²⁰สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับAEC. กรุงเทพฯ: ที่มา <http://www.itd.or.th/th/>.

²¹สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. “แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย.” รายงานสรุปเชิงนโยบายโครงการวิจัย, 2557.

²²เติมธรรม สิทธิเลิศ, กรมประชาสัมพันธ์, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน. เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย 5 จังหวัด 6 พื้นที่เพื่อรองรับ AEC. กรุงเทพฯ: ที่มา http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4393&filename=index.

²³ทำเนียบรัฐบาล. ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.). กรุงเทพฯ: ที่มา <http://www.thaigov.go.th/th/news1/>.

²⁴กรมประชาสัมพันธ์, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน. เขตเศรษฐกิจพิเศษ สระแก้ว-ปอยเปต: ประตูกการค้าสู่อินโดจีน. ที่มา http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5560&filename=index

²⁵สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ 2558-2564. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2558.

²⁶สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560.

²⁷ภัทรชมน รัตนางกูร. ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน. ที่มา http://phatrasamon.blogspot.com/2009/11/blog-post_26.html.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พันเอกหญิง สาธนี แก้วสีบ
วัน เดือน ปีเกิด	2 ตุลาคม 2510
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ปริญญาตรี เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเชิงปริมาณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2534	ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2534-2535	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ สำนักที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจ บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์
พ.ศ. 2535-2536	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ ธนาคารไทยพาณิชย์ สำนักงานใหญ่
พ.ศ. 2536-2543	เจ้าหน้าที่การเงินอาวุโส บริษัท ซินเท็ค เจเนอซีส์ จำกัด
ตำแหน่งปัจจุบัน	
พ.ศ. 2544-2560	อาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ประกาศนียบัตร	
พ.ศ. 2546	หลักสูตรนายทหารปฏิบัติการจิตวิทยา รุ่นที่ 18
พ.ศ. 2547	หลักสูตรนายทหารประชาสัมพันธ์ รุ่นที่ 22
พ.ศ. 2549	หลักสูตรนักจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง รุ่นที่ 2
พ.ศ. 2551	หลักสูตรชั้นนายพัน รุ่นที่ 61 โรงเรียนสารบรรณ หลักสูตรปลัดบัญชี รุ่นที่ 28

พ.ศ. 2552	หลักสูตรการตรวจสอบภายใน รุ่นที่ 5 พ.ศ.
พ.ศ. 2554	หลักสูตรการซักถาม รุ่นที่ 5
พ.ศ. 2556	หลักสูตรภาษาประเทศเพื่อนบ้านและท้องถิ่น (ภาษาจีนกลาง)

ผลงานวิชาการ

1. งานวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างอุดมการณ์นักเรียนนายร้อย
กรณีศึกษา: กลุ่ม “Share Smile” พ.ศ. 2550
2. งานวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการสื่อสารเพื่อ
พัฒนาชุมชน กรณีศึกษา: หมู่บ้านหนองกันเกรา จังหวัดนครนายก พ.ศ. 2552
3. คณะทำงานโครงการประเมินแผนงานสนับสนุนการดำเนินงานป้องกัน
อุบัติเหตุจราจรในระดับจังหวัด ระยะที่ 4 (ภาคกลาง-ภาคตะวันออก) พ.ศ. 2553
4. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์
ของผู้สำเร็จการศึกษาจาก รร.ตท. ในห้วง 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2553-2563) พ.ศ. 2553